

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

مدت‌های زیادی است که اقتصاد ایران به دوگانه رانت و یارانه تقلیل داده شده است. از اواسط دهه ۱۳۸۰ دیدگاهی بر کشور حاکم شد که مدعی بود می‌خواهد اقتصاد را از انحصار و رانت عده‌ای محدود خارج و عدالت را محقق کند. برای این کار ایده پرداخت حق مردم از منابع نفتی مطرح شد و اینکه باید پول نفت را سر سفره مردم بیاوریم. بر این اساس سیاست یارانه نقدی مطرح شد. در نهایت کوه، موش زایید و آن همه بحث و جدال بر سر عدالت در توزیع منابع تبدیل شد به یارانه نقدی کمتر از ۵۰ هزار تومانی برای هر فرد. اجرای این سیاست نه از انحصار و رانت جلوگیری کرد و نه نابرابری‌ها را کم کرد بلکه هر دو را بیشتر کرد؛ یعنی هم رانت و هم نابرابری را افزایش داد. به عبارتی این سیاست به ضد خود بدل شد. عجیب اینکه این سیاست شکست‌خورده از آن زمان بارها و بارها در دولت‌های بعدی آزمون شده و هر بار با تبلیغات گسترده‌تری مطرح شده است. مدام هم گفته شده که قرار است اقتصاد جراحی شود و فارغ از هر بیماری، یک نوع جراحی انجام شده؛ جراحی یارانه و هر بار هم وضعیت بدتر شده است. در دولت‌های مختلف دو مفهوم رانت و یارانه مدام تکرار شده است و آنچه سیاست‌مدار از اقتصاد می‌فهمد، یارانه است و اینکه رانت را می‌توان با یارانه حل‌وفصل کرد. این روزها هم دوباره این ایده جان گرفته است که ما می‌خواهیم منابع را به خود مردم بدهیم. یارانه تبدیل به کالاپرگ شده است. ادعا هم این است که با این کار، عدالت محقق و جلوی رانت گرفته می‌شود. کارویژه دولت هم شده دادن روغن، شکر، قند، شیر و به اصطلاح کالاهای اساسی برای اینکه مردم زنده بمانند. یارانه چیزی به‌ظاهر جذاب اما خطرناک است و هر بار با شکل جدیدی مطرح می‌شود: یارانه نقدی، یارانه مستقیم، یارانه غیرمستقیم، یارانه معیشتی، کالاپرگ، یارانه احمدی‌نژاد، یارانه روحانی، یارانه پزشکیان. بااین‌حال، همه آنها یک تقدیر دارد: تورم فزاینده، فقر بیشتر، وابستگی جامعه به دولت و کاهش عزت نفس.

به نظر می‌رسد یارانه کالاپرگی هم مثل سلف خودش یعنی یارانه نقدی تغییر مهمی در اقتصاد ایجاد نمی‌کند. آیا با این سیاست می‌توان اقتصاد را باثبات و پویا کرد؟ آیا با این سیاست تورم فزاینده کنترل می‌شود؟ جامعه به اقتصاد باثبات، پویا و فعال نیاز دارد نه یارانه و کالاپرگ. سیاست کالاپرگی یعنی وابستگی روزافزون جامعه به دولت. طرحی که به‌ظاهر برای حمایت از فقرای جامعه در مقابل نوسانات بازار طراحی شده، ممکن است به خلاف اهدافش منجر شود. بارها اقدامات یارانه‌ای دولت‌ها به‌مثابه عملی شجاعانه و درست تحسین شده است، اما خوشبختی دروغین و سرشت مخاطره‌آمیز آن را نمی‌توان نفی کرد. یارانه کالاپرگی به‌ظاهر قرار است از افراد جامعه در برابر مخاطرات تورم فزاینده محافظت کند، اما در حقیقت آنها را وابسته می‌کند. یارانه اخیر قرار است از پروتئارایی‌شدن مردم عادی جلوگیری کند یا دست‌کم از سرعشش بکاهد، اما نتیجه این است که آنها را وابسته می‌کند و از عزت نفس‌شان می‌کاهد. دولتمردان باید بدانند که اقتصاد یارانه نیست؛ درآمد بسیاری از افراد جامعه در سطح بخور و نمیر است و ثبات و پویایی در بازار وجود ندارد. تورم فزاینده امان مردم را بریده است و نمی‌توان اقتصاد را با دادن کالاپرگ درمان کرد. طرحی نو لازم است. راه‌حل هم مشخص است، اما دولتمردان حاضر نیستند آن را وارسی کنند. در کماکان روی همان پاشنه می‌چرخد.

سه‌شنبه ۳۰ دی ۱۴۰۴
۳۰ رجب ۱۴۴۷
۲۰ ژانویه ۲۰۲۶
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۳۰۹
۳۰ هزار تومان
۸ صفحه

سانانه تاکاچیچی مجلس را منحل کرد

انتخابات
زود هنگام در ژاپن

در «شرق» امروز می‌خوانید: پیام سران سه قوه: خود را متعهد می‌دانیم برای حل مشکلات کوشا باشیم • تشدید شکاف اروپا و آمریکا بر سر گرینلند • عضو هیئت رئیسه مجلس خبر داد: استیضاح وزرا متوقف شد

«شرق» در گفت‌وگو با کارشناسان، روابط ایران و آمریکا را در یک سالی که از بازگشت ترامپ به کاخ سفید گذشت، بررسی می‌کند

داستان یک سال

گزارش تیتریک را در صفحه ۲ بخوانید

دلارهای برباد رفته

برگزیده‌ها

حذف ارزش‌ترجیحی؛
دری که حالا روی پاشنه
درستی می‌چرخد

۳

بررسی وضعیت زنان زندانی بند سیاسی اوین در روزهای اخیر

از صف‌های طولانی
تا محدودیت ملاقات

۵

پایان مرحله نخست توافق بغداد و واشنگتن
با کنترل دولت عراق بر پایگاه عین‌الاسد

پایگاه الحریر زیر ذره‌بین

۴

شکل‌های زندگی: سیمون وی و تعهد به رنج

سیمای زنی در میان جمع

۷

نگاه

از قهوه‌خانه تا اینترنت

یادداشتی از علی مرسل

۸

بن گزارش را در صفحه ۳ بخوانید عکس انگریزیکلی ایران

یادداشت

چرا «خارج» مهم می‌شود؟

حسین چگو
کارشناس اقتصادی

«می‌ترسیدیم، چراکه هیچ چیز به اندازه امید در معرض تهدید نبود» (آنتوان دو سنت اگزوپری). یکی از مجریان صداوسیما در خلال مصاحبه با مدیرمسئول روزنامه کیهان درباره حوادث بس دردناک روزهای اخیر و با تاکید بر اینکه اغتشاشگران فقط کف

خیابان نیستند و در اقتصاد نیز حضور دارند، خواستار برخورد جدی به گفته او با «اغتشاشگران اقتصادی» شد (محمدجعفر خسروری - سایت تابناک - ۱۰/۲۷).

منفی، حجم نقدینگی ۱۳ هزار همتی، تورم ۵۰ درصدی و... پس جایگاه، مسئولیت و تدابیر نظام حکمرانی در این میان چه می‌شود و کجای ماجراست؟

۲. واقعیت آن است که اقتصاد ایران اسیر سه معضل اساسی نفتی، دولتی و بسته‌بودن است. این سه معضل اساسی، ساختاری متزلزل، رانتی و رفاقتی را جایگزین چارچوبی پایدار، خلاق، آزاد و رقابتی کرده است. اقتصادی که با افزایش صادرات و فروش نفت، آن هم در قیمت‌های بالا، ورم می‌کند و با کاهش و ضعف قیمت و صادرات آن، لاغر و تکیده می‌شود و اسیر دولتی بزرگ است که از شیر مرغ تا جان آدمیزاد در ید اختیار اوست و در تضاد و جنگ با جهان به سر می‌برد. اقتصاد سیاسی شکل‌گرفته در این بستر، به‌خصوص پس از اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ و ایجاد بنگاه‌های صنعتی عظیم خصولتی مبتنی بر انرژی و مواد خام و نه خلاقیت و فناوری و همچنین تحریم‌های بین‌المللی و برکت‌دانستن آن از سوی افراد و جریان‌هایی در ساختار قدرت و... افراد و جریان‌هایی را حاکم بر حیات و منافع ملی کرد که جز به منافع خود نمی‌اندیشند، رویه‌ای که با افزایش شکاف دولت-ملت، امر سیاست (در معنای اصیل آن که «هدف و غایت سیاست سعادت و بهزیستی شهروندان است» - سیسرون - به امری حاشیه‌ای و مناسکی تبدیل شده و احزاب سیاسی به بازیگران این مناسک و نه نهادهایی فعال و مورد اعتماد و وثوق جامعه هستند (به‌عنوان یک حزب اصلاح‌طلب تاکنون بارها درخواست‌های ما برای برگزاری مجمع مسالمت‌آمیز درباره مسائل مختلف رد شده است...

روز قبل در تحلیلی به تعبیر خود او «شاید بدبینانه»، این سؤال را پیش کشیده بود که «آیا گرانی‌های افسارگسیخته و تنگی معیشت مردم به‌طور طبیعی پدید آمده یا این پدیده پلشت پیشاپیش، با برنامه‌ریزی قبلی و با هدف ناراضی‌کردن مردم شکل گرفته و پدید آمده است؟! به بیان دیگر اخلال در عرصه اقتصادی کشور بخشی از برنامه‌ریزی دشمن برای ناراضی‌کردن مردم بوده است تا زمینه را برای ایجاد اغتشاش از سوی پادوهای تروریست خود فراهم کرده باشند!» (کیهان- ۱۰/۲۴). عین این تحلیل در خبرگزاری فارس ارائه شده است و اینکه «طرح آمریکا به اغتشاشات اخیر، شامل پنج مرحله بود. در مرحله اول، از طریق اخلال در بازار ارز، تا اعتراضات شکل بگیرد. مرحله دوم، اعتراضات به‌سرعت تبدیل به اغتشاشات شود. در مرحله سوم، اغتشاشات زمینه فعالیت هسته‌های کوچک ترور را فراهم کند. در مرحله بعد، گروهک‌های تروریستی در سطح گسترده فعال شوند و در آخرین مرحله، حمله نظامی صورت گیرد» (فارس- ۱۰/۲۸).

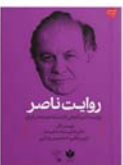
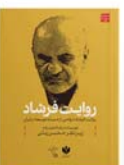
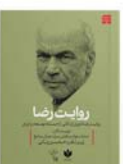
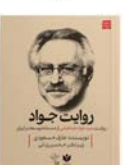
اشکال بزرگ تحلیل‌های فوق و اصولا این نوع نگاه که عوامل نفوذی و خارجی و... را عامل بحران‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور می‌دانند، بی‌پاسخ گذاشتن نقش سیاست‌ها، قوانین و مقررات، ساختار و سازوکار اجرایی و بسترهای اجتماعی و فرهنگی جامعه و مجریان و سیاست‌گذاران داخلی در ایجاد این اوضاع و احوال ناگوار و آشفته است.

انتشارات کتاب شرق

شماره تماس:
۰۹۱۰۲۰۴۳۹۲۴
۰۲۱۸۸۹۶۲۰۳۵

برای خرید آنلاین عکس بگیرید و اسکن کنید

۲۲۰ هزار تومان
۷۰۰ هزار تومان
۴۶۰ هزار تومان
۳۰۰ هزار تومان
۴۰۰ هزار تومان
۵۳۰ هزار تومان
۴۵۰ هزار تومان
۳۷۵ هزار تومان
۲۵۰ هزار تومان
۴۸۵ هزار تومان
۵۷۵ هزار تومان
۲۷۰ هزار تومان
۷۵۰ هزار تومان
۲۴۰ هزار تومان
۲۷۰ هزار تومان
۵۸۰ هزار تومان
۱۰۰ هزار تومان
۲۵۰ هزار تومان
۴۳۰ هزار تومان
۴۶۰ هزار تومان
۲۸۰ هزار تومان
۵۲۰ هزار تومان
۳۰۰ هزار تومان
۲۱۵ هزار تومان
۱۸۰ هزار تومان
۲۲۵ هزار تومان
۲۳۵ هزار تومان
۲۸۰ هزار تومان
۵۲۰ هزار تومان
۱۰۰ هزار تومان
۴۳۰ هزار تومان
۲۵۰ هزار تومان
۳۱۰ هزار تومان
۳۱۰ هزار تومان
۳۲۰ هزار تومان
۱۰۰ هزار تومان |
۷۰۰ هزار تومان |
۲۳۰ هزار تومان |
۱۷۵ هزار تومان |
۲۹۵ هزار تومان |
۳۶۵ هزار تومان |
۳۲۰ هزار تومان |

ارتباط با روزنامه شرق

T.ME/ALOSHARGH

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق

۸۶۰۳۶۱۱۹